

Відгук
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Романків Ірини Михайлівни
“Моніторинг стійкості розвитку регіональної економіки”,
яка подана до спеціалізованої вченої ради К 20.051.12 в
Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника
Міністерства освіти і науки України
на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю
08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

1. Актуальність, мета та завдання дослідження

Як показує вітчизняний та світовий досвід управління регіональними соціально-економічними системами, однією з головних причин дисбалансу в соціальній, економічній та екологічній сферах є невідповідність поставлених перед системою стратегічних і тактичних цілей розвитку об'єктивним значенням показників розвитку таких систем, або ж неврахування особливостей функціонування та протиріч в розвитку елементів регіональної соціально-економічної системи.

Цілком закономірно, що ефективність процесів управління складними системами, якими, беззаперечно, є регіональні соціально-економічні системи, в кінцевому підсумку буде залежати від обґрунтованості прийнятих рішень на основі інформації про поточний стан справ в регіоні. Природньо, що таку інформацію можна отримати тільки за умови наявності дієвої системи моніторингу регіональної економіки.

Тому дисертація Романків Ірини Михайлівни, присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів розробки системи моніторингу рівня стійкості регіональної економіки, є, безумовно, актуальною, а її результати можуть стати основою для проведення подальших прикладних досліджень в даній галузі.

Для досягнення поставленої мети здобувачем було вирішено наступні поставлені задачі:

– уточнено категоріальний апарат, зокрема - зміст понять «сталий розвиток» та

«стійкий розвиток»;

- досліджено особливості формування систем моніторингу економіки регіону та розроблено методичний підхід щодо організації і проведення моніторингу як інструменту управління стійкістю розвитку економіки регіону;
- проведено аналіз показників моніторингу стійкості розвитку регіональної економіки;
- розроблено модель оцінювання стійкості розвитку економіки регіонів на основі апарату нечітких множин і нечіткої логіки;
- здійснено прогнозування процесів управління стійкістю розвитку регіональної економіки на основі її моніторингу;
- розроблено систему підтримки прийняття рішень щодо управління стійкістю розвитку економіки регіонів.

Враховуючи складність поставлених в роботі завдань як в теоретичному, так і в практичному аспектах, а також ґрунтовність запропонованих підходів до їх вирішення, дослідження Романків І.М. можна вважати суттєвим науково-практичним внеском в проблематику формування методик оцінки, аналізу та прогнозування рівня стійкості розвитку регіональної економіки на основі систем моніторингу.

2. Новизна наукових результатів, отриманих в дисертації

До нових наукових результатів, отриманих здобувачем слід віднести наступні:

- запропонований науково-методичний підхід до проведення моніторингу стійкості розвитку регіональної економіки на основі побудови і реалізації моделей оцінювання її стану та ідентифікації ключових параметрів, що дає змогу здійснювати поточний контроль за змінами в процесах регіонального розвитку в розрізі економічних, соціальних та екологічних цілей регіональної політики;

- удосконалений в напрямі формування методичного забезпечення підхід до розробки прогнозних сценаріїв розвитку економіки регіонів. Суть розробки

полягає в застосування нейронних мереж для генерування альтернативних варіантів розвитку ситуації при заданих цільових орієнтирах стійкого розвитку в умовах невизначеності. Застосування такого підходу дозволило підійти до розробки системи підтримки прийняття рішень щодо моніторингу та управління стійкістю розвитку економіки регіонів;

- удосконалений завдяки застосуванню теорії нечітких множин і нечіткої логіки науково-методичний підхід до оцінювання стійкості розвитку економіки регіонів, використання якого дозволить проводити аналіз значимості кожного із множини індивідуальних показників в інтегральному комплексному показнику стійкості розвитку регіональної економіки. Пропонована здобувачем постановка задачі оцінки стійкості розвитку та її математичне вирішення надають можливість проведення обґрунтованого вибору стратегічних пріоритетів розвитку регіону з урахуванням соціальної, економічної та екологічної складових розвитку;

- удосконалену процедуру діагностики показників стійкості розвитку регіональної економіки, в рамках якої з'являється можливість враховувати диспропорції регіонального розвитку, а також отримувати обґрунтовані та достовірні прогнози;

- удосконалене визначення сутності та змісту поняття стійкого розвитку як багатовимірного процесу змін, що відображає здатність системи стабільно забезпечувати динамічне зростання, протидіючи негативному впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, зберігати рівновагу та збалансованість рівноцінних за значимістю соціальної, економічної та екологічної складових.

3. Ступінь обґрунтованості положень, висновків та пропозицій

Дисертаційну роботу Романків І.М. можна вважати завершеним результатом розробки теоретичних і науково-методичних засад та інструментарію розробки схем моніторингу, оцінки, аналізу та прогнозування стійкості регіонального економічного розвитку, а також оцінки альтернативних варіантів забезпечення стійкості регіонального розвитку на основу

застосування сучасного економіко-математичного інструментарію. Для вирішення поставлених в дисертації завдань, автор використовує відповідні методи та принципи. Результати дослідження ґрунтуються на адекватному поставленим задачам застосуванні сучасних наукових підходів.

Зокрема, основні теоретичні та практичні результати дослідження було отримано завдяки своєчасному застосуванню таких методів:

теорії нечітких множин і нечіткої логіки – для побудови моделі оцінювання стійкості розвитку економіки регіонів;

нейромережевого прогнозування - для вирішення задачі прогнозування процесів управління стійкістю розвитку регіональної економіки;

сценарного аналізу – для розробки сценаріїв розвитку економіки регіонів та системи підтримки прийняття рішень щодо управління її стійкістю;

порівняльного динамічного і структурного економічного аналізу – для здійснення діагностики показників моніторингу стійкості розвитку регіональної економіки;

контент-аналізу – для уточнення змісту понять «сталий розвиток» та «стійкий розвиток».

Інформаційну основу дослідження складають законодавчі акти України, матеріали Державної служби статистики України, довідково-інформаційні видання, дослідження та наукові публікації зарубіжних та вітчизняних авторів, матеріали науково-практичних конференцій та інформаційно-аналітичні матеріали дослідних установ, міністерств і відомств, підприємств, організацій.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що наукові положення, висновки і рекомендації, які представлені в дисертаційній роботі Романків І.М., мають належний рівень обґрунтованості.

4. Стиль викладення дисертації та автореферату

Дисертацію та автореферат дисертації, які подано до розгляду, можна охарактеризувати як наукові роботи, котрі відзначаються відповідним вимогам стилем та логічною послідовністю викладення основних результатів

дослідження. В дисертації здобувач аргументовано розкриває усі положення та результати, що характеризують наукову новизну та практичну цінність і виносяться на захист.

Дисертація викладена грамотно, з дотриманням вимог, що висуваються до кандидатських дисертацій, є цілісною науковою працею з аргументованими проміжними та заключними висновками. Назва дисертації повністю відповідає її змісту.

5. Відповідність автореферату змісту дисертації

Автореферат належним чином відображає зміст дисертації та її основні висновки. У авторефераті розкрито основні результати, отримані в процесі досліджень, ступінь новизни розробок та висновки.

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. Суть викладених матеріалів і висновків в авторефераті та основні положення дисертації є ідентичними.

6. Повнота викладу наукових положень, висновків і пропозицій в опублікованих працях

Основний зміст роботи опубліковано у 12 друкованих наукових працях загальним обсягом 4,06 друк. арк., з них особисто автору належить 3,81 друк. арк., серед яких: 1 колективна монографія, 7 статей у наукових фахових виданнях (4 – у співавторстві), 1 стаття - у зарубіжному виданні, 3 публікації – за матеріалами конференцій.

Кількість наукових статей та їх обсяг відповідають вимогам, що стосуються основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, що встановлені до кандидатських дисертацій.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладений на 178 сторінках машинописного тексту. Матеріал дисертації ілюстрований 15 таблицями (з них 9 на 9 повних сторінках) та 20 рисунками (з них 7 на 5 повних сторінках). Список використаних джерел включає 156 найменувань.

8. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження

Результати проведеного дисертантом дослідження мають теоретичне та практичне значення. До результатів, що становлять цінність з *теоретичної точки зору*, можуть бути віднесені:

- уточнений зміст понять «сталий розвиток» та «стійкий розвиток»;
- розроблений методичний підхід до організації і проведення моніторингу як інструменту управління стійкістю розвитку економіки регіону;
- запропоновану схему проведення аналізу показників моніторингу стійкості розвитку регіональної економіки;
- розроблену модель оцінювання стійкості розвитку економіки регіонів на основі апарату нечітких множин і нечіткої логіки.

Практична значимість отриманих результатів полягає в можливості їх використання в процесі прийняття рішень стосовно розробки стратегії розвитку регіональної економіки, а також оцінки дієвості важелів державного впливу на процеси в соціальній та економічних системах регіонів держави.

Зокрема, можна виокремити наступні результати, наведені в дисертації, що становлять практичний інтерес з точки зору управління регіональним розвитком:

1. запропонований підхід до розробки системи підтримки прийняття рішень щодо управління стійкістю розвитку економіки регіонів;
2. розроблені рекомендації щодо прогнозування процесів управління стійкістю розвитку регіональної економіки на основі моніторингу процесів в економічній, соціальній та екологічній сферах.

Основні результати дослідження Романків І.М. можуть мати подальший розвиток в якості методичної бази для розробки прикладних методик оптимізації процесу формування систем моніторингу розвитку регіональної економіки, а також аналізу та прогнозування її основних показників, а також аналізу структурних зрушень.

9. Дискусійні питання та зауваження до дисертації

До зауважень, дискусійних питань та недоліків дисертаційної роботи слід віднести наступне:

1. В п. 1.2 «Концепція управління стійкістю економіки регіону» здобувач робить спроби уточнити зміст понять «сталий розвиток» та «стійкий розвиток». Серед позитивних результатів зусиль здобувача варто виокремити опрацьовані обсяги літератури, критичний огляд існуючих напрацювань як вітчизняних так і зарубіжних дослідників. Разом з тим, доцільно чітко розмежувати змістове наповнення кожного з цих понять і запропонувати власне бачення застосування даних понять в процесі постановки та вирішення задач оцінки та управління розвитком систем різного рівня складності та ієрархії;

2. Дисертант зазначає, що в запропонованій ним в п. 2.1 методиці організації та проведення моніторингу як інструменту управління економікою регіону забезпечується можливість ефективного функціонування регіону в умовах економічної і політичної нестабільності. Виникає закономірне питання: за допомогою яких складових та методів в даній розробці забезпечується врахування нестабільності саме даних двох видів?

3. Здобувач приділяє значну увагу викладу визначень та властивостей загальновідомих понять, як наприклад нечіткої множини, нечіткої підмножини, нечіткої та лінгвістичної змінних (с. 117 - 119). В даному контексті, більше уваги слід приділити висвітленню суто прикладних аспектів застосування даного математичного інструментарію в ході вирішення задач управління регіональним розвитком;

4. З тексту роботи не зрозуміло, на основі яких показників можна

перевірити точність та якість розрахованих прогнозів стійкості регіонального економічного розвитку (п. 3.2);

5. У ході викладення змісту процедури прогнозування процесів управління стійкістю розвитку економіки регіонів на основі моніторингу, автору слід було навести організаційну схему порядку його проведення, адже дискусійним лишилось питання, на якому саме етапі має відбуватися складання прогнозу (п. 3.2);

6. Зі схеми 3.11 «СППР щодо визначення шляхів підвищення стійкості розвитку регіональної економіки» залишається незрозумілим, яким чином за допомогою такої системи визначити саме шляхи підвищення стійкості розвитку регіональної економіки (с. 170). Запропонована схема, ймовірноше буде відповідати СППР, в спектр задач якої входить оцінка, аналіз та прогнозування стійкості розвитку регіональної економіки.

Проте наведені зауваження не зменшують загальної позитивної оцінки та наукової цінності дисертаційної роботи Романків І.М., яка в цілому виконана на належному теоретичному рівні і має відповідне практичне впровадження в роботу структурних підрозділів Івано-Франківської ОДА.

10. Висновок по дисертації

Незважаючи на перелічені зауваження та дискусійні положення, представлена до захисту дисертаційна робота «Моніторинг стійкості регіональної економіки» виконана на високому науковому та професійному рівні. Вона відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» № 567 від 24 липня 2013 р. щодо кандидатських дисертацій. Роботу можна визнати завершеною науковою працею, виконаною особисто її автором. Дисертація містить науково-обґрунтовані теоретичні і практичні результати, характеризується логічною послідовністю викладу матеріалів а також результатів проведених здобувачем досліджень. Основні результати дисертації опубліковані у наукових фахових виданнях України, колективній монографії,

матеріалах конференцій, а також у зарубіжному фаховому виданні.

Автореферат дисертації за своїм змістом відображає основні положення дисертаційної роботи.

Оцінюючи дисертаційну роботу Романків І.М., слід відмітити, що вона присвячена вивченню актуальної на даний час теми, відзначається високим теоретичним і практичним рівнем. Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій.

За складом вирішених задач дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.05.

В зв'язку з цим, вважаю, що автор дисертації, Романків Ірина Михайлівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:
старший науковий співробітник
відділу проблем розвитку регіональної економіки
НДЦ ІПР НАН України,
к.е.н., доцент

О.М. Красносова

